

VERTEC.

Izhaja
1. dné v
mesecu
in stoji
za vse
leto po
pošti
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
Brez
pošte:
za vse
leto 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.

Naroč-
nina naj
se na-
prej pla-
čuje in
pošilja
ured-
ništvu v
špi-
talskih
ulicah
hiš. št.
273
v Ljub-
ljani.
(Lai-
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. II.

V Ljubljani 1. novembra 1875.

Leto V.

Neobičajen red.

P

tiči pevski razidó se

Na jesén tja v južni svét,

A od tamkaj povernó se

Zopet k nam v pomladnji cvet.

To je védel Plínij slavni,

Znal je tudi Cuvier,*)

In ta náuk starodavni

Terdijo še zdaj ljudjé.

Nij izúmka še nobeden

Učénjak o tem sledil;

Ali meni ptiček jeden

Sam sobój ga je učil.

On imá pravíla druga:

V letu je blažil naš kraj,

Na jesén je zlétel z juga,

Sévercem prepeva zdaj.

Lujisa Pesjakova.

Vile.

(Češka národna pripovedka; poslov. Iv. T.)

Bil je deček siromak, ki nij imel očeta ne matere. Treba mu je bilo poiskati si službe, ako je hotel živeti. Dolgo se je klatil sem ter tjá, iskajóč si gospodarja, a zamán, nihče ga nij hotel pod streho. Necega dné pride do samotne kóčice, ki je stala ob robu velicega gozda. Na pragu je sedel starček, ki nij imel očí, nego samo temne prazne jámice v glavi. Koze v hlevu so beketale, a starček jim govori: „rad bi vas, uboge kozíce, pognal na pašo, a nemam ga človeka, da bi šel z vami.“ — „Oče! jaz grem rad s kozami,“

*) Čítaj: Kivíe.

oglasí se deček siromak; „vzemite me v službo.“ — „A kdo si ti? in kako ti je imé?“ Deček siromak mu vse na drobno pové, kdo in od kod da je, ter da mu je imé Ivica. — „Dobro, moj Ivica! vzamem te v službo, nego najprej da mi kozé na pašo odréneš. Ali tja na óni hribec v gozdu da mi jih ne goniš: dobile bi te Vile, in v sladko spanje te zazibavši izteknile bi ti oči, kakor so to storile meni ubogemu siromaku.“ — „Ne skerbite za-me, oče,“ odgovori Ivica, „meni Vile oči ne iztaknejo.“ To rekši izpustí koze iz hleva ter je odréne na pašo.

Pervi in drugi dan je Ivica pasel koze tam ob robu bližnjega brezíka. A tretji dan reče sam v sebi: „kaj bi se bal, Ivica? poženi koze tjá, kjer je boljši in lepši pašnik!“ Takój si odreže tri zelene šibice iz germa kopínjeka, dene je v klobuk ter góni koze naravnost v gozd tjá na óni zeleni hribec, kamor mu je bil slepi starec prepovedal. Koze se takój razkropé po pašniku, a Ivica sede v senco pod drevo. Nij se dolgo hladil v senci, da iznenádoma stopi prédenj lepa krasna gospá, vsa v belej obleki. Dolgi lasje so jej viseli po ledjih lepo razčesljani, črni kakor vran, a oči je imela kakor ternjólíce. „Bog ti pomózi, dobri pastir!“ nagovori ga bela gospá „glej kakšna jabolka rastó v našem ovočnjaku (sadnem vertu)! Evo ti jedno jabolko, okusi je, kako je sladkó.“ To rekši, podá mu lepo rumeno jabolko. Ali Ivica je dobro znal, ako bi vzel to jabolko in bi je snédel, da takój zaspí, in Vila mu oči iztakne. Zatorej reče: „lepa hvala, dobra in ljubezníva gospá! moj gospodar ima v vertu mnogo ovočnih dreves, na katerih rastó še lepša jabolka; užé sem jih do gerla sit!“ — „Nu, ako jih ne želiš, nečem ti jih núditi“, odgovori Vila in otide.

Malo potem pride druga, še lepša gospá, ki je nesla v roci lepo cvetico. Prijazno se mu nasmehne in reče: „Bog ti pomózi dobri pastir! poglédi, kako lepo cvetico sem utergala tam na zeleni livadi! in kako prijetno diši, poduhaj jo malo.“ — „Lepa hvala dobra in ljubezníva gospá! moj gospodar ima še lepše cvetíce na cvetličnem vertu; naduhal sem se jih užé do sercá! — „Nu, ker ti moja cvetíca nij po volji, pusti jo!“ odgovori bela gospá serdíto, oberne se in otide.

Za malo časa pride tretja gospá, najmlajša in od vseh najlepša. „Bog ti pomózi dobri pastir!“ — „Veruj mi, da si lep in krepák deček,“ reče Vila, „a bil bi še lepši, ako bi imel lasé lepo razčesane; daj, da te malo počesem!“ Ivica ne reče ničesar; a ko stopi Vila k njemu, da ga počesljá, vzame hitro klobuk z glave, potegne kopínjasto šibico, in šic! udari Vilo po roci. — Vila zavpije iz vsega gerla: „joj, pomagajte, pomagajte! ter začne jokati a z mesta se niti geniti ne more. Ivica se malo briga za njeni jók, stopi k njej in jej roki zveže s kopínjasto šibico. Zdajci priskočíte drugi dve Vili v pomoč, a ko ugledate vjeto sestro z zvezanima rokama, prosite Ivico, naj jo reši bodečega ternja in jo izpustí. „Rešita ju sami!“ odgovori Ivica. — „Joj, tega ne moreve; roke so nama premehke in zbódle bi se ob ternje!“ Ali vidéc da deček nikakor neče oprostíti vjete Vile, stopite k sestri, da jej razvezete roki. V to priskočí Ivica, in šic! šic! ošine ju po rokah sè šibico ter obema zveže roki. „Takó, zdaj ste v mojej oblásti, vi hudobne Vile, ki ste mojemu gospodarju oči izteknile.“

Zdaj hití Ivica domóv h gospodarju ter mu reče: „Oče! ídite z meno,

našel sem je, ki vam oči vernejo.“ A kedar prideta na óni hribec v gozdu, reče deček siromak pervej Vili: „zdaj mi povédi kje so starčeve oči? ako mi tega ne poveš, veržem te tjá doli v vodo. — „Ne stori tega za božjo voljo! Ivica, ne stori tega!“ prosi ga Vila, „jaz ti starčeve oči vernem.“ In odpelje ga v veliko votlino mej skalovjem, kjer je bil velik kúp samih oči, velikih in majhnih, černih, modrih, sivih in zelenih. Vila odbere dve oči iz kupa ter ju podá pastirju. A ko ju Ivica vdene v starčenko glavo, začne starec zdihovati, govoreč: „aj, jaz siromak! to nįso moje oči; vidim same sove!“ Ivica se razjezi, popade Vilo ter jo verže v vodo.

Zdaj reče drugej Vili: „povédi mi ti, kje so starčeve oči?“ Tudi ta se začne izgovarjati, da za oči nič ne vé; ali ko jej deček zapretí, da tudi njo verže v vodo, odpelje ga v óno isto votlino ter mu odbere dve oči. A slepi starec se jezi ter reče: „aj, to nįso moje oči; vidim same kokoši!“ In zgodilo se je tudi drugej Vili kakor pervej, da jo deček verže v vodo.

„Povédi mi ti, kje so starčeve oči?“ reče zdaj Ivica tretjej, najmlajšej Vili. Ta ga odpelje v votlino, in izbere mu dve oči. A ko ju Ivica vdene v starčevo glavo, vzdihne starec, da nįso njegove oči, govoreč: „vidim same ščuke!“ Ivica, vidéč, da ga je tudi ta Vila prevarila, hotel jo je v vodi uto-piti; ali Vila ga prosi, jokajóč: „ne stori tega, za Boga te prosim, Ivica ne stori tega! jaz ti dam prave starčeve oči!“ In odbere mu ju izpod velicega kupa. A kedar ju Ivica zasadi v starčeve jamice, vzklikne starec veselo: „to — to so moje oči! hvala Bogu! zdaj zopet dobro vidim.“

Od tega časa sta Ivica in starček živela jednako v lepej slogi. Ivica je pasel kozé, a starček je delal domá sir, ki sta ga skupaj jedla. A Vile se nįso nikoli več prikazale na onem zelenem hribcu v bližnjem brezíku.

Mraka in potok.

(Podoba slabega in dobrega človeka.)

Bilo je necega dné po leti. Oče vstanejo zjutraj rano, da gredó pogledat na polje. Sè soboj vzamejo oba otroka, Miljutína in Gojka. Pot je pripelje memo velike smerdeče mlake, ki je stala ob cesti. Takój si Miljutin zatisne nos ter zavpije: „fej, kako smerdí ta gerda mlaka! Oče, hitímo, da poprej pridemo memo; ne morem tega gerdega smradú prenesti.“ — „A jaz bi rekel, da ostanimo malo tukaj, ker tudi mlaka ali luža ima marsikaj podučnega za vaju,“ rekó oče ter postanejo.

„Kaj?“ reče Miljutin, čudéč se, „ta gerda in smerdeča mlaka bi imela kaj podučnega za naju? Tega užé ne verjamem!“

„A vendar stoji, kakor sem rekel,“ rečejo oče. „Ali ne vesta, da je ljubi Bog tudi gerde, gnjusne stvarí ustvaril ter jih je postavil poleg lepih in mič-nih, a to zategadelj, da nas lepe stvarí potem še bolj mikajo? Ravno zato ima ta mlaka dokáj podučnega za nas ljudi.“

„Zatorej vas lepo prosim, oče, povédite nama, kak nauk nam daje ta gerda mlaka tukaj ob cesti?“ reče starejši sin Gojko.

„To je takó,“ rečejo oče, „mlaka ali luža nam je podoba slabega, izpri-